

# **Dkt. Michael Harbin, Haki ya Kijamii kwa Watu Wasio na Upendeleo wa Kijamii katika Israeli ya Kale, Sehemu ya 3, Haki ya Kijamii ni Nini?**

© 2024 Michael Harbin na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Michael Harbin katika mafundisho yake kuhusu Haki ya Jamii kwa Watu Wasio na Upendeleo wa Kijamii katika Israeli ya Kale. Hii ni Sehemu ya 3: Haki ya kijamii ni nini?

Shalom, mimi ni Michael Harbin kutoka Chuo Kikuu cha Taylor, na tunasoma haki ya kijamii kwa Watu Wasio na Upendeleo wa Kijamii katika Israeli ya Kale.

Kipindi hiki ni sehemu ya tatu, tukiangalia swali la: Haki ya Jamii ni nini? Tulianza utafiti huu kwa kuangalia utamaduni wa Israeli kwa kipindi ambacho Mungu alitoa Torati Yake, Vitabu vya Kwanza vya Sheria, na nchi kwa taifa la Israeli katika kile tunachokiita Enzi ya Shaba ya Mwishoni. Katika maelezo yangu yajayo kuhusu Mambo ya Walawi, nahitimisha kwamba Mungu alimpa Musa nyenzo zilizomo katika kitabu hicho ili kuwapa taifa jipya, taifa la Israeli, miongozo ya jinsi taifa hilo lingeanishwa kama ufalme wa makuhani. Kwa hivyo, kitabu kimegawanywa katika sehemu mbili kuu.

Sura kumi za kwanza zinatoa mwongozo wa ibada ya pamoja kuchukua nafasi ya ibada ya mtu binafsi na ya familia ambayo wazao wa Ibrahim walikuwa wameifuata hadi wakati wa Kutoka. Sehemu ya mwisho ya kitabu inatoa miongozo ya jinsi watu wa Mungu wangepaswa kuishi pamoja, na kutengeneza kile ninachokiita muundo wa kijamii wa taifa. Kwa kutarajia nchi ambayo Mungu aliahidi taifa, huko Sinai, Mungu alitoa maagizo ambayo yakifuatwa, yangezalisha muundo imara wa kijamii ambao ungehifadhi muundo huo wa kitaifa na kijamii katika nyakati ngumu.

Leo, mara nyingi tunazifikiria hizi kwa pamoja kama haki ya kijamii . Ingawa neno hilo halitumiki katika Agano la Kale, dhana hizo zipo zikiunganishwa katika Torati au mafundisho ambayo Mungu alipewa. Tunapoangalia Agano la Kale, kufuatia kushindwa kwa kitaifa huko Kadesh Barnea na miaka 40 iliyofuata ya kutangatanga jangwani, taifa hilo lilitulia katika nchi ambayo Mungu alikuwa ameahidi, kama ilivyo kwenye ramani hii.

Kulingana na Yoshua, tunaona kwamba waliishi katika maeneo mia kadhaa, kwa kawaida umbali wa maili kadhaa, katika utamaduni ambapo njia kuu ya usafiri ilikuwa ni kwenda kwa miguu. Mawasiliano yalikuwa ana kwa ana. Kwa hivyo, taifa la Israeli, wakati wa Waamuzi na hata wakati wa mwanzo wa ufalme, lilikuwa mkusanyiko wa

jumuiya mia kadhaa ndogo, zilizotengwa kijamii zilizounganishwa pamoja kwa sehemu na ukoo mmoja lakini muhimu zaidi na uzoefu wa pamoja wa tukio la Kutoka, na kusababisha mfumo wa pamoja wa ibada ya Mungu mmoja wa kweli na fundisho la pamoja kuhusu jinsi jamii ilivyopaswa kufanya kazi.

Katika Sehemu ya 1, tuliangalia jinsi jumuiya moja inavyoweza kupangwa, na tukachunguza baadhi ya kanuni za kijamii zinazounda ndani ya jumuiya. Lengo letu katika mfululizo huu wa mihadhara ni kupata kanuni kutoka kwa muundo huo wa kijamii ambao tunaweza kutumia utamaduni wa leo kama miongozo ya haki ya kijamii. Lakini nilipoanza kujifunza wazo la haki ya kijamii katika Agano la Kale karibu miaka 15 iliyopita, niligundua kwamba kuna uelewa tofauti wa haki ya kijamii ni nini.

Kwa hivyo, kwanza tunahitaji kufafanua tunachomaanisha na haki ya kijamii kulingana na neno hilo. Kulingana na Friedrich Hayek, neno haki ya kijamii ni neno la kisasa, ambalo linaonekana kutafsiriwa kutoka kwa kifungu cha Kiitaliano kilichobuniwa na kasisi wa Italia, Luigi Taparelli. d'Azeglio, mwaka wa 1840. Michael Novak anakubaliana na tathmini hiyo, na wote wanakubali kwamba neno hilo lilifafanuliwa kwa njia isiyoeleweka.

Katika hotuba ambayo Novak alitoa mwaka wa 2009, anatoa njia tano tofauti ambazo msemu huu hutumika kwa wingi. Wazo la awali lilikuwa kurejesha maana ya jumla ya haki katika Aristotle katika umbo la kisasa. Tunapoangalia mambo haya ya kibinafsi ambayo Novak anayaelewa, anayafafanua kama ifuatavyo.

Moja ni usambazaji. Huu ni mtazamo wa jumla unaojitokeza katika kamusi, ambapo haki ya kijamii hufafanuliwa kama usambazaji wa faida na hasara katika jamii. Novak anapinga kuongezwa kwa neno hilo kwenye neno usambazaji kwa sababu linaonekana kuongeza nguvu ya ziada ya kibinadamu, mkono unaoonekana, ambao hufanya usambazaji. Kwa upande wa kuanzisha haki ya kijamii, hii kwa kawaida huonekana kama shirika lenye nguvu la kibinadamu, kwa ujumla serikali.

Usawa. Hii inashughulikia wazo la faida na hasara. Mtazamo huu huanza na dhana kwamba usawa ni mzuri na unapaswa kutekelezwa. Novak anaendelea kutambua kwamba mtazamo huo kwa kweli hupotosha wazo la usawa, na kuutenganisha na haki, usawa, au usawa kwa sehemu sawa. Hii kimsingi ndiyo picha tunayopata wakati watoto wanapobishana kuhusu ni nani aliye na kipande kikubwa zaidi cha keki wakati mtoto mmoja ana umri wa miaka mitano na hamu kidogo ya kula huku kaka yake akiwa mchezaji wa mpira wa miguu kijana.

Novak anasisitiza kwamba kile kilicho sawa ni badala ya kutoa kile kinacholingana na juhudi za wengine—tatu, manufaa ya wote. Wazo la manufaa ya wote ni neno linalorudi nyuma kwa Aristotle, na linasikika kuwa na thamani, lakini Novak anaona kwamba kukata tamaa ni yule anayeamua manufaa ya wote ni nini.

Katika jamii ndogo, kwa kawaida katika ulimwengu wa kale, hili lilifanywa na mtu mwenye hekima na nguvu zaidi. Chini ya utawala wa kisasa, pamoja na kuibuka kwa serikali ya kisasa, Novak anapendekeza kwamba mamlaka haya yamezuiliwa na serikali ya urasimu. Na badala ya mtu mmoja ambaye angewajibika, ni mashirika yaliyo katika urasimu bila uwajibikaji. Anadai kwamba manufaa ya wote ni kisingizio cha udhibiti kamili wa serikali na utawala wa kiimla.

Nne, ajenda ya maendeleo. Novak anasema kwamba ajenda ya maendeleo ilikua Ulaya ilipoanza kuhama kutoka jamii ya kilimo hadi miji ya kibiashara iliyojaa watu mwanzoni mwa enzi ya viwanda.

Ingawa hivi havikuwa viwanda vya kwanza, vilikuwa mwanzo wa uhamiaji mkubwa kwenda mijini na mapinduzi ya viwanda katika vituo vya viwanda. Kimsingi, ajenda ya maendeleo ilikuwa ni mwitikio wa kile kilichotokea katika mpito wa kitamaduni kwani uliwakatiza watu wanaofanya kazi kutoka mashambani mwao. Hawakuzaa tena chakula chao wenyewe.

Walifanya kazi kiwandani ili kupata pesa za kununua chakula. Wakulima na wafanyakazi wa kiwandani walifanya kazi kuanzia alfajiri hadi machweo na waligundua tofauti katika hali yao ya kazi na hali yao ya maisha. Katika jamii ya kilimo, mkulima wa kawaida alikuwa na nyumba na chakula cha kula.

Ingawa hawakuwa matajiri, hawakuwa maskini. Kwa sababu ya asili ya jamii ya Wazungu, waliishi katika au karibu na ardhi waliyoitunza. Katika jiji, hali zilikuwa tofauti.

Walikuwa tegemezi kabisa kwa mshahara. Ingawa pia waliishi karibu na mahali pao pa kazi, hali ya maisha ilikuwa imejaa watu wengi na isiyo safi. Wazo la ajenda ya maendeleo lilikuwa kurekebisha au kurekebisha baadhi ya makosa yaliyotokea wakati wanadamu walioanguka walipojitahidi kuzoea hali mpya.

Tano, huruma. Huruma inaonekana kuwa kielelezo cha chochote kinachofanywa kwa njia inayoonekana kuwasaidia maskini. Hii inajumuisha karibu mapinduzi yote ya kisasa.

Novak anasema, kwa nukuu, dhambi nyingi zaidi zimefanywa kwa jina la huruma katika miaka 150 iliyopita na Wanazi, na wakomunisti, na madikteta wa Kiafrika na Asia ambao wanahalalisha serikali zao kama za kijamaa kuliko na nguvu nyingine yoyote katika historia. Mwisho wa nukuu. Dhana ya kawaida zaidi ya hizi inaonekana kuwa ya usambazaji.

Novak anatumia ufafanuzi wa kamusi kuhusu usambazaji wa faida na hasara katika jamii. Hii, kimsingi, ndiyo maana inayopatikana kwenye rasilimali maarufu za wavuti,

ikiwa ni pamoja na rasilimali ya wavuti ya Wikipedia. Inaanza makala yake kuhusu haki ya kijamii kwa ufafanuzi huu.

Haki ya kijamii ni haki katika suala la usambazaji wa utajiri, fursa, na marupurupu ndani ya jamii. Nimegundua kuwa hii inafanana na fasili zingine. Kupitia utafutaji mbalimbali wa mtandaoni wa mashirika yanayotetea haki ya kijamii, napata fasili kama hii.

Chama cha Kitaifa cha Wafanyakazi wa Jamii mwaka wa 2015 kinasema ni mtazamo kwamba kila mtu anastahili haki na fursa sawa za kiuchumi, kisiasa, na kijamii. Ofisi ya Haki za Kijamii na Haki za Kibinadamu, inayoongozwa na Matthew Robinson katika Chuo Kikuu cha Jimbo la Appalachian, inaelezea kitu kama hicho. Anasema haki ya kutendewa kwa usawa na kuungwa mkono kwa haki zao za binadamu na mgao wa haki wa rasilimali za jamii.

Huu ni mjadala mpana zaidi kabla ya ufafanuzi huu mfupi. Kama fasili zingine nyingi ambazo nimesikia au kuona, ambazo kwa kawaida hudhaniwa, zote tatu zinazingatia kile kinachoweza kuitwa haki na fursa. Mwitikio wangu wa haraka kwa wazo hili ni uthibitisho.

Baada ya yote, moja ya misingi ya msingi ya Marekani, kama ilivyoelezwa katika Azimio la Uhuru, ni kwamba kila mtu ana, nukuu, haki fulani zisizoweza kuondolewa ambazo ni pamoja na maisha, uhuru, na kutafuta furaha, mwisho wa nukuu. Hata hivyo, kuzingatia kwa undani kumeibua maswali kadhaa. Kwanza kabisa, ni nini kinachounda haki? Kimsingi zaidi, tunaweza kuuliza, ni nani au ni nini mamlaka inayozifafanua kama haki? Thomas Jefferson anasema kwamba haki hizi zilitolewa na Muumba wetu.

Jefferson, kama wengi wa waanzilishi wa dini, alielezea mtazamo wa Kiyahudi-Kikristo, ambao kwa kweli ulitokana moja kwa moja na maandishi yaleyale ya Agano la Kale ambayo tutaangalia katika utafiti huu. Kwa hivyo, Wakristo wa kisasa hawapaswi kuwa na shida na hili kwani tungekubaliana kwamba haki zetu ni za asili kwa ulimwengu ambao Mungu aliumba. Hata hivyo, kwa mtu asiye Mkristo, hasa yule anayedai kuwa hajui Mungu au haamini Mungu, hii inaleta tatizo.

Ikiwa maisha ni matokeo ya wakati na bahati tu, na msingi wa maisha ni kuishi kwa wenye nguvu zaidi, basi wazo kwamba kila mtu ana haki sawa linapingana na dhana yao ya msingi kwamba kila mtu anashindana na kila mtu mwingine ili kuishi. Ndani ya mfumo wa mageuzi, hakuna haki. Tatu, vipi kuhusu wakati haki zetu zinapogongana? Tukidhani tuna haki, iwe tunatambua chanzo au la, basi swali lingine ni, nini hutokea wakati haki zangu zinapogongana na za mtu mwingine? Kwa mfano, John Locke aliunda dhana ya ugawaji wa haki wa Robinson, ambayo tuliangalia kwa ufupi katika Jimbo la Appalachian, na Locke anaweka mipaka ya haki za mtu kwa kile anachokiita hisa ya haki.

Anaelezea dhana hii kwa mfano wa kukusanya mahindi na anasema kwamba sehemu ya haki ya mtu ni kile tu anachoweza kutumia kwa busara, nukuu, kabla hakijaharibika. Chochote kilicho zaidi ya hiki ni zaidi ya sehemu yake, mwisho wa nukuu. Kama ninavyoelewa Locke, ikiwa tuna mengi kiasi kwamba yanaharibika kwa sababu hatuwezi kuyatumia, basi hatuna haki nayo.

Lakini kulingana na maelezo hayo, pendekezo la Locke kuhusu sehemu sawa ya mahindi linatumika tu kwa bidhaa zinazoharibika. Anasema, au hashughulikii jinsi linavyoamua sehemu sawa ya vitu visivyoharibika. Zaidi ya hayo, hata kwa bidhaa zinazoharibika kama mahindi, inafanya kazi tu ikiwa mti uko msituni, ambao wote wanaweza kuufikia.

Yaani, ni rasilimali za jamii. Vipi kama mti huo wa mwaloni uko kwenye uwanja wangu wa nyuma? Ikiwa unatoa mahindi mengi sana hivi kwamba siwezi kuyatumia kabla hayajaharibika, je, nimepoteza haki ya kutumia mti wangu? Je, sina haki tena ya faragha au mali? Na vipi kama mti huo wa mwaloni utakomaa hadi matawi yake yananing'inia kwenye uwanja wa jirani yangu, ukifunika bustani yake ili nyanya zake zisikue? Ili kuifanya iwe ngumu zaidi, vipi kuhusu mahindi kutoka kwenye mti wangu wa mwaloni yanayoanguka kwenye uwanja wake? Ingawa kuna masuala kadhaa ambayo tunaweza kujadili au hata kujadili, ningependekeza kwamba jambo lililo wazi ni kwamba haki zangu si kamili kwa gharama ya za mtu mwingine.

Swali la nne ni, fursa ni nini? Ninaona inavutia kwamba fasili nyingi za haki ya kijamii hutumia neno fursa. Inamaanisha nini kusema kwamba wote wanapaswa kuwa na fursa sawa? Zaidi ya hayo, tunashughulikia vipi vikwazo vya usawa? Kwa ujumla, tunaiona kama dhana ya kuchukua hatua inayokusudiwa kuondoa vikwazo vinavyomzuia mtu kutoka kwa shughuli au mwelekeo fulani. Lakini hiyo ina maana gani? Kwa ujumla tunatafsiri hili kumaanisha kwamba haipaswi kuwa na vikwazo vya kiholela au bandia, kama vile rangi, jinsia, au imani binafsi wakati mtu binafsi anakidhi sifa zote. Hata hivyo, wakati mwingine, kuna mstari mwembamba kati ya kizuizi bandia na halisi, na inaonekana kwamba leo kuna mkanganyiko mkubwa kuhusu tofauti hiyo.

Vipengele vingi vya maisha si vikwazo pekee, lakini vinaathiri fursa zetu. Huanza na wazazi wetu ni akina nani na jinsi walivyotulea. Inajumuisha ndugu zetu, idadi ya watoto wetu, tunaishi wapi, tunasoma wapi, uwezo wetu tuliopewa na Mungu ni upi, nguvu na udhaifu wetu ni upi, na mambo tunayopenda na yasiyopenda.

Sote tutakabiliwa na hali ambapo hatutapata fursa ambayo tungeitamani kwa sababu ya mapungufu mengi. Kama mfano, katika Mathayo 19:12, Yesu anataja aina mbalimbali za matowashi, watu ambao hawatapata watoto kamwe. Yesu alisema, Kuna matowashi waliozaliwa hivyo tangu tumboni mwa mama zao, na kuna

matowashi waliofanywa matowashi na watu, na pia kuna matowashi waliojifanya matowashi kwa ajili ya ufalme wa Mungu.

Ingawa hoja yake ni kwamba baadhi ya watu huchagua kwa hiari yao kutopata watoto kwa ajili ya ufalme wa Mungu, kutakuwa na baadhi ambao hawana fursa ya kupata watoto kwa sababu walizaliwa bila kuzaa. Wengine hawatakuwa na fursa ya kupata watoto kwa sababu wameondolewa mimba. Tunashughulikiaje ajali? Zaidi ya mipaka, tunapopitia maisha, kuna aina mbalimbali za ajali zinazoondoa fursa.

Watu wengi sana wamepitia vikwazo kutokana na ajali. Kama Mhubiri anavyosema, Mbio si za wenye mbio, vita si za wapiganaji, wala mkate si wa wenye hekima, wala wenye ufahamu si wa mali, wala wenye uwezo si wa kupendelewa, kwa maana wakati na bahati huwapata wote. Mhubiri 9:11 . Hata kama tuna fursa na tunachukua fursa, jambo lingine linalopuuzwa ni suala la kushindwa.

Kwa sababu tu naweza kuchukua fursa haihakikishi mafanikio. Nchini Marekani, eneo moja la fursa lililo wazi kwa kila mtu ni kuanzisha biashara mpya. Kulingana na Chama cha Biashara Ndogo, takriban asilimia 30 ya biashara mpya hushindwa ndani ya mwaka wa kwanza, na karibu nusu hushindwa katika miaka mitano ya kwanza.

Sababu hutofautiana. Ingawa katika baadhi ya matukio, ni matokeo ya ajali, hasa, zinaonekana kuwa chini ya kundi la maandalizi na rasilimali. Ama mmiliki mpya hajafanya maandalizi ya kutosha ili kuhakikisha kwamba ana soko linalofaa kwa bidhaa hiyo, au mjasiriamali hajatengeneza rasilimali za kutosha za kifedha ili kushughulikia gharama ya kuanzisha na kuzuia mwanzo wa polepole wa biashara mpya hadi iweze kujitegemea.

Uchunguzi kama huo unaweza kufanywa kuhusu elimu ya juu, yaani, chuo kikuu. Hapa, kiwango cha kufeli ni sawa na kile cha biashara. Hasa, kulingana na Idara ya Elimu ya Marekani, karibu nusu ya wanafunzi wote wanaoanza chuo kikuu hawahitimu ndani ya miaka sita.

Kuna sababu kadhaa za hili, lakini kwa ujumla, ziko chini ya makundi mapana ya maandalizi au rasilimali. Kwa upande mmoja, mwanafunzi anaweza asijiandae kwa kazi ya chuo kikuu, na kuna sababu nyingi kwa nini hii inaweza kuwa hivyo. Kwa upande mwingine, anaweza kukosa rasilimali na, katika baadhi ya matukio, mahitaji ya kifedha, ambayo yanaweza kuwa suala la maandalizi.

Hata hivyo, mara nyingi ni ukosefu wa hamu au motisha, kusema ukweli, suala la uwezo. Mambo mengi yanaweza kusababisha kushindwa. Jambo ambalo halijashughulikiwa vya kutosha ni kwamba kushindwa kunaweza kuwa matokeo ya makosa, mara nyingi katika masuala ya maadili.

Ingawa huenda zisiathiri moja kwa moja kazi, zinaathiri tabia. Nilipokuwa nikiandaa hotuba hii, nilisoma kuhusu sherifu aliyepoteza kazi yake kwa sababu alikuwa amempendekeza kuwa kahaba. Hata kama utamaduni wetu hauko sawa, masuala ya maadili bado ni muhimu.

Vijana wa kiume na wa kike wa Catlin wamepotoshwa kabisa kutokana na mafanikio au hata wamekufa kwa sababu ya kujaribu dawa za kulevya, pombe, ngono haramu, au aina mbalimbali za utovu wa nidhamu. Jambo la msingi ni kwamba fasili hizi za haki ya kijamii na zingine nyingi zinazofanana zinaonekana kuwasilisha kile ninachokiita dhana iliyofupishwa ya haki ya kijamii. Ufafanuzi wa kwanza ni nini sehemu ya haki? Hatufafanui sehemu ya haki, kwa hivyo basi tunajuaje kwamba tunayo? Wananadharia wanaonekana kuunga mkono kipaumbele cha dhana ya sehemu ya haki, lakini kuna tofauti nyingi kuhusu kile sehemu ya haki inajumuisha.

Kwa kweli, hii karibu kila mara hutumika pamoja na haki. Yaani, inashughulikia faida ninazopata kwa kuwa katika jamii. Kuna mengi ambayo tunaweza kujadili kuhusu hili, na ni jambo ambalo nimekuwa nikipambana nalo mara kwa mara tangu nilipoanza kuchunguza suala hili, si tu katika suala la nadharia na matumizi ya kitamaduni bali pia katika maisha yangu mwenyewe.

Sehemu yangu ya haki ni ipi? Msingi wa kulinganisha ni upi? Hakuna ufafanuzi mzuri, na haijakubaliwa kuhusu haki yangu inapaswa kuwa nini. Na ingawa inaonekana kuna msukumo ulioongezeka kuelekea wazo la usawa, mengi yake yanaonekana kutoka, kusema ukweli, wivu na uchoyo. Wale ambao hawakasiriki wale wanaofanya hivyo.

Na wale wanaochukia kile wanachokiona kama jaribio la kuchukua kile walichonacho. Zaidi ya hayo, ufafanuzi huo hauna utata. Unaturudisha kwenye ufafanuzi wetu.

Kwa kawaida tunashughulikiaje bidhaa halisi? Usambazaji hauna utata kwa kiasi fulani kwa sababu unaweza kutumika bila kujali au kikamilifu, na mara nyingi huchanganya mahitaji na matakwa. Ufafanuzi tulivu au matumizi ya usambazaji yanaweza kupendekiza utawanyiko nasibu. Mfano unaweza kuwa muundo wa chembechembe katika mlipuko wa bunduki.

Katika suala la haki ya kijamii, ingeakisi mtawanyiko wa faida au hasara ambapo kile mtu anacho ni suala la bahati tu. Kimsingi, ni vitu ambavyo mtu hana udhibiti navyo. Hapa, tunaweza kufikiria uwezo au ulemavu ambao mtu hupewa au kuzaliwa nao au hali ambayo mtu huzaliwa nayo.

Matumizi ya usambazaji hai yanaonyesha kwamba faida au hasara ambazo mtu hupokea maishani zinaweza kuwa au haziwezi kuwa matokeo ya hali ya kuzaliwa kwake. Inaweza kuwa nguvu ya moja kwa moja ya nguvu za kijamii, iwe ya kukusudia au ya bahati mbaya. Fasihi ya haki ya kijamii kwa ujumla hutumia neno hilo kwa

maana ya mwisho na inajaribu kubadilisha nguvu za kijamii ili kurekebisha ukosefu wa usawa.

Kama Novak anavyoelezea, watu wengi huona usambazaji kama mchakato ambapo jamii au utamaduni husambaza bidhaa na huduma, ikimaanisha kwamba nguvu fulani isiyo ya kibinadamu au mkono unaoonekana hufanya kazi. Hiyo ni, kuna baadhi ya mashirika yenye nguvu sana ya kibinadamu, kwa kawaida serikali. Ingawa faida na hasara zote ni sababu, mjadala wa kisasa kwa ujumla umezingatia hasara, na juhudi nyingi za haki ya kijamii kwa ujumla zimeonekana kuwa jaribio la kukabiliana na mtawanyiko huo wa awali kwa makusudi na kurekebisha hasara bandia.

Hata hivyo, hivi majuzi, kumekuwa na juhudi za wazi za kutumia nguvu za kijamii kuondoa faida bila kujali asili yake. Sababu nyingine kwa nini hili limepunguzwa ni kwamba linashughulikia tu kile ninachopaswa kupata. Nadhani haliachi, kile ninachopaswa kutoa.

Kuna njia nyingine ambayo haki ya kisasa hupunguzwa. Hiyo ndiyo msingi wa masuala ya usambazaji. Katika utangulizi wao wa kitabu chao cha kiada kuhusu haki ya kijamii, Matthew Clayton na Andrew Williams wanatoa ufafanuzi mpana unaojumuisha faida na hasara.

Wanasema masuala ya haki ya kijamii kwa maana pana zaidi hutokea wakati maamuzi yanapoathiri usambazaji wa manufaa na mizigo kati ya watu binafsi au makundi tofauti, na nimeongeza maandishi ya mlalo. Kwa hivyo, haki ya kweli ya kijamii haijumuishi tu utajiri, fursa, na marupurupu bali pia uzalishaji wa utajiri, hatari zinazohusika, na majukumu ndani ya jamii. Njia nyingine ya kuweka hili inaonekana kuwa kwamba dhana ya msingi ya haki ya kijamii inatokana na maswali mawili ambayo yanapaswa kuulizwa, yanapaswa kuulizwa mara kwa mara, na yanapaswa kuulizwa kwa msisitizo na kila mtu.

Kwanza, je, ninapata sehemu yangu ya haki? Hiyo ndiyo faida. Pili, na muhimu zaidi, je, ninabeba mzigo wangu wa haki, mizigo? Mara nyingi, swali la pili hupuuzwa kabisa, ingawa kihistoria limekuwa sifa muhimu ya kuelewa haki kwa ujumla. Kwa kweli, maswali haya mawili yanaonekana kuulizwa kihistoria kwa pamoja katika historia hadi miaka mia kadhaa iliyopita, kwa maana kwamba sehemu ya haki ya mtu inaweza kutofautiana kulingana na mzigo aliouvuta na kinyume chake.

Kwa maneno ya Yesu, kutoka kwa kila mtu aliyepewa vingi, mengi yatahitajika. Hiyo ni katika Luka 12:48. Katika historia ya baadaye, hili limeelezwa kwa usemi wa Kifaransa, noblesse oblige.

Hata Karl Marx anaonekana, wakati mmoja, kuwa na mtazamo huu alipokuza ukomunisti. Msemo wake wa kawaida katika kitabu, kazi, na ukosoaji wa mpango wa Gotha, kama anavyouliza, unaibua swali la usambazaji wa haki ni nini, na huishia

kama, kwa kila mtu kulingana na uwezo wake, kwa kila mtu kulingana na hitaji lake. Jibu lake linaunganisha sehemu ya haki katika suala la kazi sawa na swali la mzigo wa haki wa kila mtu ni nini.

Zaidi ya hayo, ninapoanza kumuuliza mke wangu sehemu yangu ya haki ni ipi, mtazamo wangu huchanganya mahitaji na matakwa. Tunatania kuhusu hili, hasa, kwa mfano, ninapoweza kutumia msemu, nahitaji kipande cha pai. Ananiangalia na kusema, nahitaji? Je, ilinibidi niifafanue? Marx anapoendeleza dhana yake, anadai kwamba wazo hili lingekuwepo tu wakati kile anachokiita awamu ya juu ya jamii ya kikomunisti kinapoendelezwa, wakati kila mtu ni mfanyakazi tu, kama kila mtu mwingine.

Ingawa haijulikani anamaanisha nini, inaonekana kupendekeza kwamba mameneja hawafanyi kazi. Kwa sasa, wazo la sehemu sawa na umiliki wa pamoja limewasilishwa kama kiwango, ambacho kinapuuza upande wa uwezo, mzigo wangu wa haki, wa mlinganyo. Kwa mara nyingine tena, mtazamo uliofupishwa.

Katika hali hii, kile kinachoitwa mtazamo wa kimaendeleo. Dhana ni kwamba ikiwa hatuna mali binafsi, basi tunaondoa uchoyo, ambao unaonekana kama chanzo cha ukandamizaji wa watu wengi. Lakini hii inategemea mtazamo usio na ujinga sana wa asili ya mwanadamu.

Iwe mtu ana mtazamo wa kibiblia au wa mageuzi, ni ujinga. Mtazamo wa kibiblia ni kwamba wanadamu wameanguka wakiwa na asili ya ubinafsi ambayo inapingana na Mungu na wanadamu wenzetu. Mtazamo wa mageuzi ni kwamba wanadamu wanapigana ili wawe na nguvu na hivyo kuishi, na katika mchakato huo, wanaonyesha asili ya ubinafsi ambayo inapingana na wanadamu wenzetu na haina nafasi ya Mungu.

Kwa hivyo, uchoyo ni dhihirisho kubwa la ubinafsi wetu wa kibinadamu. Sio matajiri tu walio na uchoyo. Sote tunao.

Na uwepo wake unaonekana wazi mara tu tunapoanza kutamka neno, langu. Wakati Marx na wafuasi wake wanabishana kuhusu mali ya jumuiya, yaani, hakuna anayemiliki chochote. Kwa bahati mbaya, ukweli ni kwamba, kama msemu unavyosema, ikiwa kila mtu anamiliki, hakuna anayemiliki. Hiyo ni kusema, hakuna anayeitunza.

Kimsingi, umiliki wa pamoja na upotevu wa mali binafsi husababisha upotevu wa sehemu ya haki kwa sababu huondoa motisha ya kufanya kazi kwa uwezo wa mtu, na matokeo yake, wote wanateseka. Hili ndilo somo lililojifunza kwa njia ngumu na mababu zetu wa Puritan, walowezi wa kwanza Amerika. Plymouth Plantation ilipoanza kuishi, iliishi chini ya hali ya kawaida.

Kama William Bradford, gavana, anavyoelezea katika kazi yake ya Plymouth Foundation, walidhani, wakinukuu, kwamba kuchukua mali na kuileta jamii katika jumuiya kungewafanya wawe na furaha na kustawi, kana kwamba walikuwa na hekima kuliko Mungu, mwisho wa nukuu. Badala yake, walikufa njaa. Walipoacha muundo huu na kuwapa kila familia sehemu yake ya ardhi, koloni, nukuu, ilifanikiwa sana, kwani ilifanya mikono yote kuwa ya bidii sana mwisho wa nukuu.

Masomo haya magumu yalikuwa muhimu kwa kuanzishwa kwa nchi yetu, kama David Barton anavyosema katika kitabu chake, *The American Story, The Beginnings*. Tofauti na Marx, John Locke anasema kwamba mali binafsi kama matokeo ya kazi inapaswa kuwa matokeo ya kazi. Kama Marx, Locke anatambua tatizo la uchoyo lakini anapendekeza suluhisho tofauti.

Anapendekeza mipaka. Anasema hisa yangu ndiyo tu ninayoweza kutumia kwa busara kabla haijahiribika. Chochote kilicho zaidi ya hiki ni zaidi ya hisa yangu.

Hili linasikika vizuri, tena, lakini linaibua masuala mawili. Suala la kwanza hapa, tunapoangalia hatua hii, ni nifanye nini na ziada? Wakati kazi ya mtu inazalisha zaidi ya ile ambayo mtu anaweza kutumia, nifanye nini? Kwa kutumia mfano wa kukusanya mahindi, Locke anadai kwamba ziada ingeachwa kwa wengine. Kama ilivyoelezwa hapo awali, hii inafanya kazi tu kwa miti inayokua msituni au vyanzo sawa, kwa hivyo mfano huu hautafsiri kwa urahisi katika mifumo tata ya kiuchumi ambapo kazi hutoa bidhaa nyingi.

Zaidi ya hayo, wakati wa kukusanya mahindi, mtu angeweza kuacha kukusanya anapokuwa na ya kutosha. Mengine yangelala chini ya mti ambapo wengine wangeweza kuyaokota kwa uhuru, au kindi wangepakusanya, au yangekua na kuwa mwaloni mpya, au yangeoza tu. Katika mfumo tata wa kiuchumi, mtu hawezi kuzima kazi yake kwa urahisi.

Locke anakosa mambo mengine mawili katika mfano wake. Kwanza, haruhusu uhifadhi kutoa kwa ajili ya muda mrefu ... hebu tuone, tuko wapi ... ziada, utoaji wa bidhaa za msimu wa muda mrefu. Jambo la pili ni kwamba mtu anayekusanya mahindi hayazalishi.

Hukua kiasili kwenye mti wa mwaloni, na kama mshairi alivyosema, ni Mungu pekee anayeweza kutengeneza mti. Kwa kuongezea hili, Mungu ndiye anayetoa vyanzo, na tunapoingia katika dhana ya Agano la Kale ya haki ya kijamii, hii ingekuwa dhana ya kwanza. Kwanza, Mungu ndiye Muumba pekee.

Yote tuliyo nayo yaliumbwa na Yeye. Mtazamo wa kibiblia ni kwamba sisi ni mawakili au wasimamizi wa kile alichokiumba. Tunapoangalia Mwanzo 1 hadi 3, tunaona mambo mawili muhimu ambayo yana msingi wa mjadala huu.

Katika Mwanzo 1:28 hadi 30, Mungu alitangaza kwamba wanadamu walioumbwa hivi karibuni, ambao kulingana na Mwanzo 2 walikuwa na watu wawili tu, mwanamume, na mwanamke, wangeongezeka na kuijaza dunia na wasimamizi wenzao. Kwa ujumla, walipaswa kuitiisha dunia nzima. Neno la Kiebrania hapa linaweza kufasiriwa kupendekeza kwamba wanadamu walipaswa kuidhibiti dunia.

Ukweli wa pili ni kwamba Mwanzo 2:28 inabainisha kwamba wanandoa hawa wa awali waliwekwa katika bustani ambayo Mungu alikuwa ameipanda. Bustani hii ingekuwa eneo dogo sana la kijiografia ambalo kwa namna fulani lilitofautishwa na ulimwengu wote ulioumbwa. Kwa kuzingatia mapungufu ya watu wawili, watu wawili waliotembea kwa miguu, ningependekeza kwamba labda ilikuwa ndogo sana ikilinganishwa na ulimwengu.

Kimsingi, wanadamu, Adamu na Hawa, na wazao wao wangekuwa waumbaji-washirika tunapobadilisha ulimwengu mzuri sana ambao Mungu aliumba kuwa bustani ya kimataifa. Kwa hivyo, wasimamizi wa mali fulani, na kisha kwa Israeli, baada ya anguko, maagizo ya Mungu kwa taifa la Sinai kwa namna fulani yalirudia mchakato huu. Taifa la Israeli lilipaswa kuingia katika nchi ambayo Mungu aliwapa na kuwa ufalme wa makuhani, wapatanishi kati ya mataifa mengine na Mungu.

Na katika mchakato huo, walipaswa kuwa wasimamizi au wasimamizi wa ardhi ambayo Mungu aliwapa. Mkazo katika Agano la Kale ni kwamba Waisraeli binafsi hawakuwa wamiliki wa ardhi hiyo. Ardhi waliyolima, ambayo walimiliki, haikuwa yao.

Kama tulivyoona katika sehemu ya kwanza ya mfululizo huu, kila familia kubwa ilikuwa na sehemu ya ardhi ambayo ilikuwa yao ya kuisimamia, na ni kwa maana hiyo tu waliimiliki. Ni katika muktadha huu kwamba tunaposoma Torati, tunaona miongozo ya watu kuishi pamoja ili kila mtu afurahie maisha kikamilifu. Kimsingi, tunazungumzia haki ya kijamii ya ushirika na ya kibinafsi, na kusudi ni kuzuia dhuluma ya kijamii.

Yaani, inatoa miongozo ambayo imeundwa kuzuia ukuaji wa dhuluma ya kijamii, ikikumbuka kwamba kila mtu anayeingia katika ardhi hiyo angepewa ardhi ambayo ilikuwa tayari kwa kilimo. Yaani, wangeweza kuhamia na kuanza kilimo mara moja. Inavyoonekana, kiasi cha ardhi ambacho kila familia ingepokea kingetoshwa kuwahudumia.

Lakini pia, ilikuwa kiasi sahihi kwa familia kubwa kufanyia kazi kwa urahisi, si nyingi sana wala si kidogo sana. Torati hasa, ndani ya kitabu cha Mambo ya Walawi, hutoa kanuni za kuishi katika jamii ambayo, ikifuatwa, ikiwa haitaondolewa, hakika itapunguza ukosefu wa haki wa kijamii. Zaidi ya hayo, maandishi yanatoa mifano ya jinsi kanuni hizi zinavyopaswa kutekelezwa.

Lakini Torati pia ilitoa vipengele muhimu vya kurekebisha vilivyoundwa ili kurekebisha dhuluma ambazo zilihusiana haswa na mfumo wa kijamii na kiuchumi wa wakati huo. Ni muhimu kutambua kwamba jinsi Torati inavyowasilisha kanuni yake inasisitiza Am I kufuatia swali langu la mzigo wa haki. Hii inaonyeshwa kwa njia kadhaa.

Kwanza kabisa, Agano la Kale liko wazi kabisa kwamba watu binafsi ndani ya taifa la Israeli, kwa kweli tungesema wanadamu wote, hawakuwa sawa. Iwe ni kwa upande wa hali ya kiuchumi ya kijamii au hali ya kifamilia ambayo mtu alizaliwa au kwa upande wa uwezo wa asili. Kwa kutumia istilahi za Rawls, haya ni vipengele vya bahati nasibu ya kijamii, hali ya kifamilia yangu, au bahati nasibu ya asili, uwezo wangu wa asili.

Lakini badala ya kuona tofauti hizi kama dhana ya bahati nasibu, Agano la Kale linaziunganisha na Mungu mkuu, mwenye nguvu zote, likibainisha mambo kama katika Zaburi 139 na Isaya 44. Kwa hivyo, badala ya kuweka miongozo iliyoundwa ili kuondoa tofauti katika nafasi au uwezo, kiwango cha Agano la Kale kinaonekana kuwa kwamba pale ambapo kungekuwa na matarajio tofauti, mzigo wanaobeba kwa watu binafsi unategemea mambo haya mbalimbali. Kimsingi, matarajio yalikuwa kwamba mtu binafsi angekuwa na uwezo au nafasi maalum kwa manufaa ya jamii.

Ofisi ya ukuhani inaweza kuwa mfano mzuri. Katika taifa la Israeli, si kila mtu angeweza kuwa kuhani. Badala yake, ofisi hii iliwekwa kwa kabila la Lawi, suala la hadhi ya familia, ambalo lilipewa jukumu la kutunza maskani na vifaa vyake vyote.

Hesabu 1 inaeleza hilo, pamoja na Hesabu 8. Lakini hata Walawi wote hawakuweza kuwa makuhani, watu binafsi waliokuwa na majukumu maalum kwa ajili ya dhabihu. Ingawa si wazi kabisa, Kutoka 28 na Mambo ya Walawi 8 zinaonekana kuonyesha kwamba ukuhani halisi ulikuwa mdogo kwa wazao wa kiume kutoka kwa Haruni. Kwa kusikitisha, Kora, Mlawi wa ukoo wa Kohathi, ambaye alikuwa na jukumu la utunzaji wa maskani, nafasi muhimu sana, hakuridhika na jukumu lake na alidai kuwa sehemu ya ukuhani.

Kwa sababu ya uasi wake, yeye na wale waliomuunga mkono walikufa wakati ardhi ilipowameza wakiwa hai. Ikumbukwe pia kwamba makuhani walikuwa na viwango fulani vya juu vya maisha na mizigo mikubwa zaidi. Kwa mfano, makuhani hawakuweza kuoza wanawake walioachwa au wajane.

Zaidi ya hayo, makuhani walitarajiwa kufanya kazi siku ya Sabato badala ya kuifanya kama siku ya mapumziko. Kwa kuzingatia historia hii, maneno ya Yesu, kila moja kulingana na uwezo wake, ambayo anayasema katika mfano wa talanta, yasingeonekana kuwa ya ajabu kwa hadhira ya Wayahudi. Kibiblia, tathmini sahihi ya uwezo ingeonekana kuwa ya msingi wa Mungu.

Yaani, uwezo wowote nilio nao nilipewa na Mungu, na matarajio yake yalikuwa kwamba niutumie ndani ya utamaduni niliowekwa ili kumletea utukufu. Hili ni jambo ambalo halipendwi sana leo, ambapo inadhaniwa kwamba ikiwa nitataka hivyo, naweza kupuuza hata sifa za msingi za kimwili zilizoamuliwa na DNA yangu wakati wa kutungwa mimba. Uchunguzi wa pili ni kwamba ndani ya Agano la Kale, mafanikio na kushindwa vilionekana katika hali ya ushirika na ya mtu binafsi.

Mafanikio ya shirika na ya mtu binafsi yalitegemea mambo mawili. Kwanza, kudumisha uhusiano mzuri wa uaminifu na Mungu na kutumia ipasavyo kile ambacho Mungu amempa mtu binafsi. 1 Samweli inawatofautisha wafalme wawili wa kwanza wa Israeli, Sauli, na Daudi, mmoja mmoja katika suala hili.

Sauli anaonekana kama mtu ambaye hakuelewa Mungu ni nani na, kwa sababu hiyo, hakutumia uwezo aliopewa na Mungu. Mojawapo ya kushindwa kwake mapema ilikuwa mapambano yake na Goliathi. Akiwa mfalme, angetarajiwa kuwakilisha taifa katika aina hii ya mgogoro.

Badala yake, alisitasita kisha akamruhusu kijana, Daudi, kuchukua nafasi yake. Hatimaye, Sauli alishindwa, akajiua kwenye uwanja wa vita. Kwa upande mwingine, Daudi anaonekana kama mtu anayeupendeza moyo wa Mungu na, licha ya makosa makubwa, anaonekana kama mfalme mkuu zaidi wa Israeli kuwahi kuwa naye.

Kiushirika, mtazamo wa Agano la Kale unaonekana kuwa kwamba ikiwa kila mtu katika taifa atamwamini Mungu kweli, ana imani ya ushirika, na anafanya kazi zake na kazi ya ushirika, Mungu angebariki taifa kwa ushirika, na kila mtu angeshiriki baraka hiyo ya ushirika. Ninaona hii ikipingana na wazo la Dworkin kwamba bahati ni kipengele muhimu kinachoamua matokeo. Tunapoangalia masuala haya, tunahitaji kukumbuka kwamba Agano la Kale pia linaonyesha ulimwengu ulioanguka, ambapo wanadamu wenye kasoro, wenye dhambi wanapambana na kukumbana na matatizo ambayo hayaelezeki kwa urahisi na mtazamo rahisi wa dhambi.

Yaani, si kila kushindwa kunaonekana kama matokeo ya moja kwa moja ya kosa kwa upande wa mtu binafsi. Tayari tumeona kwamba kitabu cha Ayubu kinaonyesha hili kwa nguvu sana, kwani Ayubu, mtu mwadilifu kwa maonyo ya kila mtu, alikabiliwa na hasara isiyoelezeka. Leo, tunaona masuala kama hayo.

Majengo huanguka, dhoruba husababisha uharibifu, vifaa huvunjika, wanyama hufa, watu huugua au kuumia, na haya yote yanaonekana kutokea wakati usiofaa zaidi. Matokeo yake ni kwamba watu hawafanikiwi kulingana na uwezo na juhudi zao, lakini kama Mhubiri anavyosema, wakati na bahati huwapata wote. Kwa sababu hii, dhana ya Agano la Kale ya haki ya kijamii, ingawa inaanza na dhana kwamba kila mtu anahitaji kubeba mzigo wake wa haki na kwa sababu hiyo inasisitiza haki ya maagizo, inatambua kwamba mambo hutokea na kila mtu hapati kile anachoweza kutarajia kutoka kwa kazi zake.

Maisha si ya haki ni maelezo mazuri ya tatizo hilo. Kwa hivyo, Torati inaweka kile tunachoweza kukiita wavu wa usalama, ulioundwa kuwakamata watu wanaokumbana na misiba isiyotarajiwa maishani ili kuwawezesha kusimama tena. Kwa sababu ya muundo wa jamii, tunawaita watu hawa kuwa watu wa nje ya jamii.

Baadhi ya nyavu hizi za usalama na mistari ya usalama imeunganishwa katika masharti maalum ya Torati, lakini tutayashughulikia katika sehemu ya nne.

Huyu ni Dkt. Michael Harbin katika mafundisho yake kuhusu Haki ya Jamii kwa Watu Wasio na Upendeleo wa Kijamii katika Israeli ya Kale. Hii ni Sehemu ya 3: Haki ya kijamii ni nini?